

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Secunda. An formæ educantur de potentia Materiæ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

respectivè; absolute in quantum significatur per has voces *terra, aqua, àir & ignis*; respectivè quatenus significatur per hanc vocem elementum; secundò significat contrarietatem & oppositionem, quando ergò Philosophus dicit, qualitates primas esse formas elementorum, accipit elementum in secunda acceptione, quia elementis inesse contrariorum substantiales id est essentialia sunt, cum per illas constituentur in esse contrariorum & non per formas substantiales: sicut dicimus, paternitatem esse formam substantialem, id est, essentialiam Patris in esse Patris, quia sic est de essentia ejus. Sed

Instatur: Illa alia forma, præter qualitates primas elementorum vel est subsistens, & nullo modo indiget sustentante, vel indiget tali; non primum, quia de ratione formæ est informare à quo sustentatur, si secundum, tunc non est substantia, sed erit accidens, quia per hoc distinguitur substantia ab accidente, quòd substantiæ repugnet alicui inesse vel inhaerere, non verò accidenti, cum hoc postulet inhaesionem. **R.** illam formam substantialem in elementis, præter qualitates primas indigere aliquo sustentante, ex hinc tamen non sequi, quòd sit accidens, quia non omne quòd ab alio sustentatur est accidens, ut patet de humanitate Christi, quæ sustentatur à verbo; unde sciendum, quòd illa sola forma sit accidens, quæ rei compositæ & constitutæ ita accidit, ut non faciat cum illa unum per se, sed unum per accidens, si itaque ex inhaesionem arguere liceret, & probare formas substantiales esse accidentia, quia insunt: id est dependent à materia, pari ratione dicere quis posset, quòd materia sit accidens, cum dependeat naturalitèr inesse & conservari à forma.

IX.

Hæc quoad primam partem ad secundam progrediendo, Aristoteles definit formam, quòd sit quidditatis ratio, ita 2. Phys. cap. 3. t. 28. cujus sensus est, quòd sit cujuslibet compositi Physici principalior pars essentialis, per quam ab aliis distinguitur & per quam operatur, & quamvis sic explicata bona sit; claritatis gratiâ:

X.

Describitur
forma sub-
stantialis.

DICO 2. Forma substantialis bene describitur, quòd sit actus Physicè simplex constitutivus cum materia compositi alicujus unius per se. Hæc in re videtur indubitabilis, & probatur, quia quemadmodum materia rectè describitur, quòd sit potentia per se respiciens formam, ita forma rectè describitur, per ordinem ad materiam, quòd sit ejus actus, &c. Ponitur actus loco generis, per quod convenit cum ipsa materia, in quantum dicit actum entitativum & eum formis accidentalibus, reliqua locum differentia: habent: dicitur Physicè simplex, quia non componitur ex partibus Physicis, sed ex partibus Metaphysicis; dicitur cum materia, & non cum materia prima, quia forma respicit tam materiam primam, quam materiam secundam, quia sicut forma facit unum per se cum materia prima, ita anima ra-

tionalis unum per se, cum materia secunda seu corpore; dicitur constitutivum unius per se, ad ostendendam formalem rationem formæ, quæ est esse rationem determinativam materiæ ad aliquod compositum constitutum.

Dices: Una forma substantialis est tam bene potentia, quam materia, ergò male dicitur, quòd forma sit actus; probatur aut. Una forma substantialis est susceptiva alterius formæ, ut patet de forma corporeitatis. Resp. negando ant. ponendo utrobiquè omnimodam paritatem, nam materia ita est potentia, ut nullo modo possit esse actus informans, forma verò licet sit actus, est tamen susceptiva per potentiam materiæ alterius formæ.

QUÆSTIO II.

An forma educantur de potentia materiæ.

Antiquitus magnis contentionibus altercatum fuit, aliqui enim Anaxagoræ disciplinam secuti, formas quæ de novo producuntur, in materia præfuisse antecedenter in eadem, latentes tamen & postmodum per actionem agentium naturalium excitari quodammodo & deduci in lucem. Plato docuit rerum formas non semper fuisse & extitisse in materia, sed in materia ex Idearum fontibus, id est, à substantiis quibusdam per se extra singularia existentibus in materiæ receptaculum influere; Avicenna in sua Metaphysica tract. 9. cap. 4. finxit intelligentiam quandam inter cæteras postremam, & subalternam mundi gubernatricem, à qua in materiam ab agente Physico prius dispositam rerum naturalium formæ inducerentur, quam etiam vocavit Colchodeam; Verumtamen tam hic, quam prior error totam materiæ actionem, omnemque generationem substantialem tollit, contra quem etiam est, tum damnatio per articulum Parisiensem, tum unanimis consensus Peripateticorum, licet inter se iterum nonnihil discrepent, nam aliqui asserunt formas esse actu in materia, antequam res generetur, non tamen apparere, sed per generationem manifestari; alii autem dicunt, quòd formæ præexistant in materia, secundum esse inchoatum & imperfectum; alii verò quòd secundum aliquam sui partem, alii aliter, Ego tamen

DICO I. Omnes formæ substantiales, etiam cælorum & elementorum educantur de potentia materiæ, solâ animâ rationali excepta. Hæc est Magni Divi Augustini pluribus in locis supra, ubi frequenter docet de materia informi totum mundum & cælos esse factos, est tamen alioquin inter Authores etiam communis quoad primam partem, quoad secundam contra D. Thomam & Thomistas, Scoti 2. d. 18. q. un. n. 4. Rabii Vasquez & Recentiorum passim.

Probatur prima pars: Quia omnes formæ substantiales defæcto existentes (de iis enim tota intelligitur controversia) in esse & fieri dependent à materia; ergo omnes formæ materiales educantur è materia; probatur consequentia: quia idè colligitur à posteriori, quod anima non educatur de potentia materiae, quia in esse & conservari non dependet ab ea; ergo ex formæ quæ dependent ab ea, educantur de potentia ipsius, cum sint omnes materiales, corruptibiles & mortales, quales tamen non essent, si non dependere.

III. Dices: Non constare nobis, an animæ brutorum sint corruptibiles & mortales, magis quam animam rationalem; ergo hoc non est asserendum, & sic non omnes formæ educantur de potentia ejus; probatur aut. quia quando moritur canis, non scimus certò, an anima ejus desinat, vel in alium transeat locum. **34.** Quòd quamvis non habeatur fundamentum efficax, & rationem naturalem planè convincens, tamen in hoc conjuravit unanims Philosophorum consensus, cum ratione à posteriori & congruentia, ex qua colligitur, quòd cum formæ materiales substantiales sint productivæ accidentium materialium & sensu perceptibilem, in quo differunt ab anima rationali, quæ separata non potest talia accidentia producere, sequeretur formam ignis, quæ est productiva caloris & lucis, quòd quando separaretur, deberet illuminare & calefacere locum, per quem transiret: quòd est contra omnem experientiam. Sed

IV. Dices: Non posse ignis formam naturaliter operari extra subiectum, adeòq; sic transiens non illuminabit, nec calefaciet medium. Sed Contra, ergò naturaliter dependet à subiecto, ita quòd sine eo non possit suas exercere operationes, quòd est educi de potentia subiecti. Deinde plures censent, quòd sola forma ignis possit calefacere, & ad eam sustentandam tantum requiri materiam.

V. Probatur Conclusio quoad secundam partem de formis cælorum, materia prima est intrinseca pars cælorum, sed materia non est intrinseca pars ullius rei, nisi concurrat ad productionem ejus in genere causæ materialis; ergò sic concurrat, & consequenter non creatur, si non creatur, ergò educitur: probatur ma. Si cæli non constarent materiâ, tanquam intrinsecâ ejus parte componente, essent tam Physicè simplices, quam ipsa materia, sed &c. ergò: probatur sequela, illud est Physicè simplex, quòd non componitur ex partibus Physicis, sed &c. ergò.

VI. Probatur eadem pars secundò: Quia forma cæli dependet in esse & conservari à materia; ergò est educita de potentia ejus; probatur aut. Esset miraculum, si forma cæli produceretur vel conservaretur sine materia; ergò dependet in esse & conservari à materia; probatur consequentia, quia idè conservatio accidentium in Eucharistia est miraculosa, quia illa dependent in conservari naturaliter à sub-

jecto, prout non conservantur tunc, & è contra idèò existentia animæ separatæ sine subiecto non est miraculosa, quia non dependet in conservari à corpore; ergò si conservatio formæ cæli est miraculosa, signum est, quòd dependeat à materia cæli veluti à causa.

Dices: Illam conservationem fore miraculosam, non quòd forma cæli dependeat à materia, sed quia Deus decrevit ipsam conservare dependentèr à materia seu in materia, quòd decretum non potest mutari sine miraculo, quale positum non est de anima rationali.

VII.

Sed Contra primò: Ergò ut forma cæli non possit esse sine materia naturaliter, necessarium fuit tale decretum, sed hoc non esset verum, si creatur, ergò: probatur mi. quia terminus creationis substantialis, quam maxime est talis, ut possit naturaliter conservari sine materia, ergò: probatur aut. quia quilibet effectus potest naturaliter conservari sine causa, à quâ nullo modo dependet naturaliter, sed formæ cæli secundum Adversarios non dependent naturaliter à materia; ergò secluso decreto Dei posset naturaliter, & ex natura sua conservari sine materia cæli, quòd est absurdum.

Contra secundò: Si Adam non peccasset, corpus humanum esset naturaliter incorruptibile propter decretum Dei sic ordinantis, & tamen ex hoc malè infertur, quòd forma substantialis non dependeat à materia, veluti à sua causa materiali.

Contra tertio: Unde constat, illud decretum, quòd Adversarii allegant, cum potius dicere deberent idèò cælos non esse naturaliter corruptibiles, quia Deus nullam produxit formam contrariam ipsis.

Probatur tertio pars Conclus. VII. de Elementis, Formæ elementorum non sunt productivæ eadem actione, quâ materia elementorum, & dependent ab illa in fieri & conservari; ergò educuntur de potentia ejus, consequentia patet: probatur aut. quoad primam partem: Actio, quâ materia elementorum fuit producta, perseverat usq; modo, eadem etenim est actio, conservatio & productio; sed actio, quâ forma elementorum fuit producta, non perseverat usq; adhuc; ergò hæc non est eadem illi: probatur mi. multæ formæ elementorum fuerunt corruptæ per generationem mixtorum, ergò. &c.

Ultima pars de anima rationali est indubitata: nam tam ex Scriptura quam Conciliis liquet, animam rationalem esse immortalè, adeòq; non dependet à materia, nec consequenter educitur & ratio à posteriori est: quia conservatur naturaliter sine corpore, & exercet suas operationes sine eo, ergò. Dixi autè in conclusione formæ substantiales, & de iis processerunt etiam omnes probationes; an autè & quomodo educantur accidentales, dixi in Logica agendo de accidentibus.

Dices Contra secundam partem de formis cælorum & elementorum: In Sacra Scriptura

IX.

ptura habetur, quod cœli sint creati, ut patet ex illo Gen. I. *In principio creavit Deus cœlum & terram.* & alibi sæpè similia verba inveniuntur, sed illud quod creatur, non educitur de potentia materiæ; ergo nec formæ cœlorum vel elementorum. Pro Responsione Nota: in Sacra Scriptura creationem multipliciter capi, primò enim accipitur pro omni eo, quod à solo Deo effectivè producit, sive postea dependeat à materia, sive non, sic dicitur, quod *masculum & feminam creavit eos*, id est Adam & Evam, item *creavit cœtegrandia &c.* cum tamen non sit dubium, quod eos ex præexistente fecerit materia; secundo modo, ut etiam supra dixi, propriè pro eo, quod independentèr à materiæ concursu producit ex nihilo sui & subjecti; unde R. dist. ma. In Sacra Scriptura habetur, quod Deus creaverit cœlum & terram, creatione propriè dictà, nego ma. creatione impropriè dictà, concedo ma. & mi. & nego consequentiam. Contra ultimam partem verò sic

X.
Argumen-
tum in con-
trarium.

Arguitur: Anima rationalis nunquam producit extra materiam; ergo dependet à materia in fieri, & consequentèr educitur de potentia ejus. R. dist. consequ. ergo dependet à materia tanquam à causa efficiente Physicè & concausante, nego consequentiam: tanquam à conditione sine qua non produceret ipsam Deus, concedo consequentiam; Itaq; effectus à suis causis variè dependere possunt, nam aliqui dependent ab omnibus quatuor causis, ut compositum Physicum, alii à tribus tantum, sic forma dependet à finali, materiali & efficiente, alii à duabus tantum, finali scilicet & efficiente, & hoc modo dependent omnia ea, quæ habent esse per nudam creationem, verbi gratiâ, angeli & anima rationalis, hinc non dependet à materia veluti à causa causante, sed tantum veluti à conditione, verisimile enim est, quod non produceret eam, nisi propter compositum, & sic non produceret illam, nisi esset materia.

Instatur: Producens dispositionem ultimam ad aliquam formam, producit ipsam formam, sed homo producit dispositionem ultimam; ergo etiam ipsam animam veluti causa concausans, & consequentèr educitur de potentia materiæ. R. I. negando ma. quia aliàs calor, qui in igne generante ignem producit calorem in ligno ultimèr disponentem ad formam ignis, produceret ipsam formam ignis, quod tamen haud quaquam contingit, cum nulum accidens producat substantiam, ut infra dicitur. R. 2. dist. ma. quando forma, & ejus dispositio æqualitèr continentur in virtute agentis, concedo ma. quando non continentur, nego ma. Itaq; in proposito anima rationalis non continetur in virtute agentis creati, sed solius Dei, quia nullum materiale potest continere aliquid spirituale in sua activitate producendo illud.

Urgetur: Phantasma est quid materiale, sed phantasma concurret ad productionem speciei intelligibilis, quæ est spiritualis; ergo non implicat, quin aliquid materiale possit in sua virtute activa continere aliquid spirituale. R. dist. minorem, concurret ad productionem

effectivè Physicè, nego mi. intentionalitèr, idèr minùs principalitèr, concedo minorem, & nego consequentiam. Deinde est adhuc alia disparitas inter phantasma & animam rationalem, quia hæc simpliciter petit creari, non verò phantasma, adeoq; minùs potest contineri in virtute agentis.

Dico 2. *Formæ substantiales quæ educuntur de potentia materiæ, neg. secundum se totas, neg. secundum partem sui, neg. secundum esse inchoatum & imperfectum, præferunt in materia ante generationem.* Hæc est Scoti 2. d. 18. q. 1. D. Thomæ Henriquez, Connimb. &c.

Probatur Conclusio primò, quoad primam partem: Quia si formæ præexistèrent in materia secundum se totas, nihil de novo generaretur, sed hoc est contra experientiam & rationem, ergo: probatur sequela ma. Quia in tantum aliquid de novo generatur, in quantum agens naturale, in materiam novam inducit formam substantialem, sed hic nullam posset introducere, quia jam esset actu & formalitèr inducta, ergo: probatur mi. quia nihil existens alicubi manens tale, ibi reproduci potest, ergo.

Probatur secundò eadem pars: Quia hinc sequeretur, quod materia eadem, haberet infinitas formas simul, & plurimas incompossibiles, verbi gratiâ, formam ignis, ligni, aquæ, &c. quod dici nequit, ergo.

Probatur secunda pars primò: Quia vel illa pars formæ existens antecedentèr ad generationem in materia, vel præsupponebat aliam partem vel nullam, si primum, dabitur processus in infinitum, quia iterum petam, an illa præsupponebat aliam partem vel nullam, &c. si dicatur secundum, sequitur, quod illa pars non fuerit ante generationem, vel qualibet pars præfuit, quia non est major ratio de una ac de alia, imò si aliqua pars præfuit, jam fuit tota forma cum in qualibet parte salvetur ratio formalis formæ, quæ intensivè non est divisibilis; ergo si secundum aliquam partem concedatur præfuisse, concedi debet paritèr, quod tota præfuerit.

Probatur secundò eadem pars: sequeretur, si forma etiam secundum partem præexistisset in materia, quod in ea essent tot composita, quot sunt formæ partiales possibiles in ea, sed hoc est inconvenientissimum, ergo: probatur sequela ma. quia materia cum qualibet forma facit unum per se, ergo. Confirmatur, quia sequeretur, quod formæ substantiales intenderentur, sed hoc est absurdum, ergo: probatur sequela, quia tunc dicitur forma intendi, quando habet plures partes in eadem parte subiecti, sed hic haberet, ergo: probatur mi. quia materia haberet primò unam partem formæ ex supposito, & per generationem alia produceretur in eadem materia; ergo haberet plures partes, similiter dici posset, quod in corruptione nulla forma desineret, sed tantum remitteretur.

Probatur ultima pars: Quia illud esse inchoatum & imperfectum, non esset nisi esse

esse totale vel partiale, sed nec partiale, nec totale esse habuerunt antecedentes; ergo nec secundum imperfectum vel inchoatum esse, præfieri in materia. Sed pro secunda parte in contrarium

& causæ materialis; ergo subsumo, sed agentia producunt formas substantiales, quia ignis A, verbi gratiâ, producit in ligno ignem B, ut patet.

Dices: Ignem solas producere dispositiones ad formam ignis, ipsa autem forma producitur ab agentibus & substantiis universalibus. Contra 1. Non dantur tales substantiæ universales & idææ Platonice, ut dictum est in Logica. Contra 2. Eodem modo, quo ipsis adscribitur productio formæ ignis, potest etiam ipsis adscribi productio dispositionum, & sic nullum agens producat aliquid contra manifestam experientiam, & consequenter tollitur etiam omnis activitas causarum naturalium.

XVI.

Probatur conclusio secundò:

XVII.

Quia omnis causa realiter influens in effectum ipsum, virtualiter continet, nihil enim aliud est sic continere, quam posse influere in aliud, seu posse concurrere ad ejus productionem, & non per modum conditionis, dispositionis vel applicationis, sed verè per modum causæ, in quo præcisè distinguitur causalitas materiæ respectu animæ rationalis, & aliarum formarum substantialium, quia respectu animæ rationalis est tantum conditio, & respectu aliorum vera est causa. Sed

Dices: Si forma dicatur educi de potentia materiæ, quia dependet à materia in genere causæ materialis; ergo eodem modo dici potest, quòd materia educatur de potentia formæ, quia dependet à forma in genere causæ formalis. R. negando consequentiam: quia materia non dependet à forma in fieri, quia est terminus creationis, quamvis dependeat ab ea in esse aliquo modo, forma autem in fieri, & in esse dependet à materia. Deinde materia est prior formæ; ergo non potest ab ea descendere veluti ab aliqua causa influente esse in illam.

XVIII.

QUÆSTIO III.

Quid sit educi formam de potentia materia?

Parum omninò esse mihi videtur scire,

I.

Parvus modus explicandi educationem.

quòd & quæ formæ educantur ex materia, nisi etiam sciatur, quid sit sic educi? ad quod explicandum, diversi modi ab Authoribus sunt excogitati, nam aliqui dicunt formam educi de potentia materiæ, aliud non esse, quàm educi de potentia agentium naturalium materialium, ita Gerardus de Odonis &c. alii verò volunt educi, nihil aliud esse, quàm produci de potentia proxima & particulari, quæ est qualitas quædam ultimè disponens materiam ad recipiendam formam; Ita Raguleus &c. Alii autem ajunt, educationem aliud non esse, quàm actionem eandem, quæ simul producitur forma ex materia & compositum, ita Suarez, quem plerimi sequuntur: Alii iterum, quòd educio nihil aliud sit, quàm dependentia formæ in fieri & conservari à materia, ita Fuentes &c. Alii deniq; dicunt educationem, esse productionem formæ cum dependentia à materia prius tempore existente, ita Connimb. quos etiam multi sequuntur: alii tandem, quòd educio nihil aliud

IV. Opponitur Autoritas tum S. Augustini 3. Trinit. I. ubi ait: *Omnium, quæ generantur occulta quædam semina in mundi elementis latent;* tum Philosophi 7. Met. qui dicit: *in materia esse aliquam partem rei faciendæ:* item 1. Physicorum docet: *ex quolibet non fieri quodlibet, sed ex determinato subiecto determinata res,* sed hujus non potest assignari alia ratio, nisi quòd indeterminato subiecto sit pars determinatæ formæ. R. D. Augustinum, per semina non intelligere partes formarum, sed facultates & virtutes causarum naturalium agentium & patientium. Ad Philosophum primo loco citatum, dico, ipsum loqui de materia secunda, seu composito, & sensus est, quòd in composito destruyendo sit aliqua pars rei faciendæ, & hæc est materia prima. Ad secundum, nego minorem, cur autem potius una quàm alia introducatur forma inde provenit, quia determinatur per agens intrinsecum, quòd introducit tales, & tales dispositiones, ad quas hæc vel illa forma potest sequi. Sed ex ratione

Instatur: Si formæ non præfuisent secundum aliquam partem, tunc non producerentur ex nihilo, sed omne tale creatur; ergo si materiæ secundum partem non præfuisent, sequeretur, quòd crearetur, ad quòd evitandum, potius dicendum erit, quòd secundum aliquam partem præfuisent. R. dist. ma. producerentur ex nihilo sui, concedo ma. ex nihilo subiecti, nego ma. & minorem, quia ad hoc, ut aliquid dicatur creari, debet produci ex nihilo sui & subiecti, quòd hic non est. Deinde illa pars formæ, quæ antecedenter præfuit, verè fuisset creata: si sufficeret, quòd ex nihilo sui produceretur, ut aliquid creetur. Deniq; quæro, an ista pars iterum præsupposuit aliam? si non; ergo nec requiritur ad totam formam.

Urgetur: Nihil educitur ex aliquo, in quo ante non fuit; ergo si ex materia educitur forma, debuit secundum aliquid fuisse, si non; ergo manet adhuc, quòd creetur. Sed R. dist. ant. In quo ante non fuit actu & formaliter, nego ant. virtualiter & potentialiter, concedo ant. & nego utramq; consequentiam: forma autem fuit in materia virtualiter & potentialiter, sicut etiam in virtute efficientis: unde

Dico 3. Formæ quæ educuntur de potentia materia, virtualiter continentur in ipsa, veluti in causa materiali ipsarum.

Probatur conclusio primò: Quia si non continentur aliquo modo in materia, non producerentur de potentia ipsius, ut patet ex ratione educationis, sed hoc est falsum, quia tunc omnis forma substantialis crearetur, & nulla generaretur, in hoc enim distinguitur forma creata à generata, quòd hæc educatur de potentia materiæ, non verò illa. Deinde si non educerentur de potentia materiæ, tunc fierent ex nihilo, sed nullum agens naturale potest producere aliquid ex nihilo sine concursu subiecti